

۶۳۳

شماره چاپ

مجلس شورای اسلامی

حورمتمت الوجود

۳۲۵

شماره ثبت

مجلس شورای اسلامی

تاریخ چاپ ۱۳۸۳/۱۰/۲۶

یک فوریتی

طرح منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بانکی متناسب با
نرخ بازدهی در بخشهای مختلف اقتصادی
(با تأکید بر نظام بانکداری اسلامی)

یک فوریت این طرح در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۲۳ به تصویب رسید

کمیسیونهای ارجاعی، اصلی: اقتصادی

فرعی: برنامه و بودجه و محاسبات - صنایع و معادن

اداره کل قوانین

بسمه تعالی

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

در سالهای اخیر یکی از عمده‌ترین گمراهی‌های تولیدکنندگان و علاقه‌مندان به سرمایه‌گذاری در ایران بالا بودن نرخ سود تسهیلات بانکی بوده است.

امروزه در اقتصاد جهانی عصر نرخ‌های بهره بانکی و تورم دو رقمی سپری شده و تولیدکنندگان در اغلب کشورهای جهان سوم و رقبای منطقه‌ای و جهانی کشورمان، با نرخ‌های سود تک رقمی وام می‌گیرند و سرمایه‌گذاری می‌کنند. این مسأله باعث شده تا تولیدکنندگان ایرانی در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی از قدرت رقابتی کمتری نسبت به رقبای خارجی خود برخوردار باشند.

شدت فشاری که تولیدکنندگان ایرانی از این بابت متحمل می‌شوند وقتی روشن‌تر می‌شود که در نظر بگیریم در سالهای اخیر هم سیاست‌های اقتصادی کشور به سمت کاهش تعرفه‌های وارداتی و مواجهه تولیدکنندگان داخلی با ورود محصولات رقیب خارجی در بازار کشور بوده است.

مهم‌ترین استدلال مخالفان کاهش نرخ سود بانکی، بالا بودن نرخ تورم و نگرانی از فرار سپرده‌ها از بانکها از یک سو و افزایش متقاضیان دریافت تسهیلات بانکی و تشدید رانت دستیابی به تسهیلات به نسبت ارزان قیمت بانکها بوده است.

این در حالی است که :

اولاً - تحقیقات موجود نشان می دهد باوجودی که میزان سود واقعی بانکها به سپرده های مدت دار (تفاوت نرخ سود پرداختی و نرخ تورم)، طی بیست سال گذشته، تقریباً همیشه منفی بوده است ولی هر سال میزان سپرده های مدت دار در بانکها رشد کرده است و در نتیجه میزان سپرده های بانکی در ایران بیشتر تابعی از ریسک اندک و سود تضمین شده معاف از مالیات است تا نرخ سود بانکی.

ثانیاً - عدم توان بانکها به پاسخگویی به خیل متقاضیان تسهیلات برای سرمایه گذاری های تولیدی، بیشتر به ضعف ساز و کارهای بررسی طرحهای رسیده، پرداخت تسهیلات و نظارت بر مصرف صحیح آنها در بانکهای داخلی است که باید اصلاح شود و استدلال افزایش متقاضیان تسهیلات یا تشدید رانت برای دریافت کنندگان تسهیلات از بانکها، برای مخالفت با کاهش نرخ سود بانکی، موجه و قابل قبول به نظر می رسد.

نکته دیگر در همین باره اختلاف شدید متوسط وزنی نرخ های سود سپرده های داخلی با متوسط وزنی نرخ های سود تسهیلات اعطایی در نظام بانکی کشور است. این رقم که در ایران به بیشتر از ده درصد (۱۰٪) می رسد، باعث شده تا ناکارآمدی بانکها از نظرها پنهان مانده و سود حاصله بانکها از مابه التفاوت تسهیلات دریافتی و پرداختی صرف هزینه های نه چندان ضروری (مانند خرید ساختمانهای متعدد یا لوکس سازی شعب و ادارات بانکها) شود.

به منظور اقتصادی شدن طرحهای سرمایه گذاری و حمایت از اجرای طرحهای

تولیدی در کشور، طرح منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بانکی با قید یک فوریت تقدیم می شود.

احمد توکلی - غلامرضا مصباحی - محمد خوش چهره - سید محمد حسن ابوترابی - حسین نجابت - قاسم عزیزی - ابراهیم گلندی برمک - سیدعلیرضا عبادی - ناصر عاشوری - حسن کامران - علاءالدین بروجردی - ابوالقاسم روحی - احمد ناطق نوری - سیدعلی ریاض - حسینعلی قاسم زاده - محمدرضا فاکر - مهدی کوچک زاده - سید کاظم دلخوش اباتری - شکرآ - عطارزاده - محمد قمی - مطورزاده - محمد عباسی - قیصر صالحی - الیاس نادران - رشید جلالی - سید محمدرضا میرتاج الدینی - ارسلان فتحی پور - محمدرضا آشتیانی - علی اصغر گرانمایه - ستار هدایت خواه - پیمان فروزش - حمیدرضا فولادگر - قدرتآ - ایمانی - عباس رجایی - حسین شیخ الاسلام - پرویز سروری - سید محمود ابطحی - عباسعلی رستمی - سید محمد مهدی شاهرخی - سید جلال یحیی زاده - محمد صادقی - عماد افروغ - سید حسین ذوالانوار - محمدرضا امیرحسنخانی - مرتضی تمدن - عبدالرضا مصری - حسن نوعی آقدم - دانشیار - سید ناصر موسوی - فریدون حسنونند - محمد حسین دوگانی - علی بنایی - سید احمد رسولی نژاد - احمد بزرگیان - رجب رحمانی - سید جلال حسینی - ابراهیم کارخانه ای - کاظم جلالی - سید عبدالمجید شجاع - احمد بلوکیان - علی احمدی - منوچهر متکی - حسین اسلامی - حمید سعادت - غلامرضا کرمی - عباسپور تهرانی فرد - محمدرضا کاتوزیان - عطاءآ - حکیمی - عباسعلی اختری - عابد فتاحی - سید قباد مرتضوی - حمید بهرامی احمدی - محمدرضا باهنر - محمد هادی ربانی

مصوبه‌های مجلس شورای ملی - ۱۳۳۴/۰۴/۰۵

قانون بانکداری

قانون بانکداری

فصل اول - تاسیس بانک

[m] ماده ۱ - بانک موسسه ایست که به صورت شرکت سهامی مطابق قانون تجارت تشکیل شده و بر اساس مواد این قانون به عملیات بانکی اشتغال ورزد.

[tm] تبصره - حداقل ۶۰٪ از سهام بانک باید با نام باشد.

[m] ماده ۲ - بانکها علاوه بر قبول سپرده و افتتاح حساب جاری و اعطای اعتبار می توانند طبق اساسنامه خود در حدود مقررات این قانون یک یا چند رشته از عملیات ذیل را انجام دهند:

[bm] الف - معاملات مربوط به بروات و سفته.

[bm] ب - عملیات مربوط به سهام و اسناد و برگهای بهادار دیگر.

[bm] ج - نقل و انتقال وجوه در داخله.

[bm] د - معاملات ارزی.

[bm] ه - معاملات فلزات گرانبها (با رعایت قوانین مربوطه) -

[bm] و - قبول امانات.

[bm] ز - اجاره صندوق امانات.

[bm] ح - تضمین و صدور ضمانت نامه.

[bm] ط - کمک به تاسیس موسسات کشاورزی - رهنی - صنعتی - بازرگانی -

ساختمانی - معدنی - حمل و نقل یا مشارکت در امور فوق.

[bm] ی - هر نوع معاملات مجاز دیگر که مغایر با عرف معاملات بانکی نبوده و هیات نظارت بر بانکها ممنوع نکرده باشد.

[m] ماده ۳ - ایجاد هر بانک منوط به کسب اجازه قبلی از هیات نظارت بر بانکهاست.

[m] ماده ۴ - در مورد تاسیس بانکهای خارجی هیات نظارت بر بانکها موظف است

در صورتی که با تاسیس آن موافق باشد مراتب را با ذکر دلایل به هیات وزیران

گزارش نماید تا دولت از مجلسین کسب اجازه نماید میزان سرمایه بانک خارجی

نیز با تصویب مجلسین خواهد بود.

[tm] تبصره ۱ - بانکهایی که در ایران تاسیس ولی بیش از ۴۹٪ سهام آن متعلق

به اتباع بیگانه باشد از لحاظ این قانون بانک خارجی تلقی می شود. انتقال

سهام بانکهای ایرانی به اتباع خارجی تا میزان ۴۹٪ منوط به موافقت هیات

نظارت بر بانکها می باشد.

[tm] تبصره ۲ - ادارات ثبت مکلفند برای ثبت بانکهای داخلی موافقت هیات نظارت بر بانکها را مطالبه نمایند.

فصل دوم - سرمایه و اندوخته

[m] ماده ۵ - سرمایه بانک نقدی است و در موقع تاسیس و یا افزایش سرمایه در موقع انجام تشریفات ثبتی باید در بانک ملی ایران سپرده شده باشد.

[m] ماده ۶ - حداقل سرمایه اولیه بانکهای داخلی یکصد میلیون ریال تعیین می شود و لااقل ۵۰ درصد آن باید نقدا پرداخت شده باشد.

[m] ماده ۷ - هر گاه مرکز اصلی بانک در خارج از ایران باشد و بخواهد در ایران شعبه تشکیل دهد باید تمام مقررات راجع به تشکیل بانکهای خارجی در مورد آن اجرا شود.

[m] ماده ۸ - بانکهای خارجی که در ایران با رعایت مقررات این قانون تاسیس می شود باید سرمایه خود را به صورت ارزی مورد قبول بانک ملی ایران وارد کشور نموده و به بانک ملی ایران به نرخي که مورد توافق طرفین باشد به فروش برسانند یا اگر بانک ملی ایران مقتضی بداند با نرخ معینی به امانت بپذیرد و در هر مورد قرارداد مخصوصی بین بانک ملی ایران و بانک خارجی منعقد خواهد شد.

[m] ماده ۹ - بانکها مکلفند که حداقل ۱۵٪ سود ویژه سالیانه خود را به حساب اندوخته احتیاطی منتقل نمایند تا آن که اندوخته مزبور معادل سرمایه پرداخت شده بانک بشود و بعد از آن اختیاری است برداشت از اندوخته احتیاطی جز برای جبران زیان بانک مجاز نخواهد بود.

فصل سوم - حدود عملیات بانکها

[m] ماده ۱۰ - عملیات ذیل برای بانکها ممنوع است :

[bm] الف - خرید و فروش کالا به منظور تجارت .

[bm] ب - خرید اموال غیر منقول زاید بر احتیاجات بانک مگر آن که برای وصول طلب از مشتریان به تملک بانک درآمده باشد که در این صورت باید در طرف دو سال به فروش بپردازند مبلغی که بابت اموال غیر منقول مورد احتیاج بانک پرداخت می شود در هر حال نباید از ثلث جمع سرمایه و اندوخته های قانونی تجاوز کند.

اموال غیر منقول مستهلك شده از این حساب مستثنی است .

[tm] تبصره - بانکهای ساختمانی و همچنین بانکهایی که موضوع عمل اصلی آنها انجام معاملات غیر منقول است می توانند تا معادل سرمایه و اندوخته های قانونی به علاوه بیست درصد سپرده های خود غیر منقول داشته باشد.

[bm] ج - خرید سهام و اسناد وام و برگهای بهادار از یک شرکت یا بنگاه و یا مشارکت در یک شرکت به مبلغی بیش از ده درصد سرمایه و اندوخته های قانونی بانک .

[tm] تبصره - مجموع این قبیل معاملات نباید از سی درصد سرمایه و اندوخته احتیاطی بانک تجاوز کند مگر این که این حد نصاب در اساسنامه بانک کمتر تعیین شده باشد.

[bm] د - خرید و فروش سهام خارجی و همچنین اوراق قرضه خارجی مگر با اجازه هیات نظارت بر بانکها.

[bm] ه - بازخرید سهام خود مگر به منظور تقلیل سرمایه با اجازه هیات نظارت بر بانکها.

[bm] و - قبول سهام خود به عنوان وثیقه قبل از انقضای دو سال از تاریخ تاسیس بانک زاید بر ۲۵٪ مبلغ پرداخت شده سهام .

[bm] - صدور قبض صندوق عند المطالبه که به جای پول وسیله مبادله قرار

گیرد.

[bm]ح - تنزیل مجدد سفته های نزولی خود در نزد بانک یا به شخص دیگر به جز بانک ملی ایران .

[m]آماده ۱۱ - بانکها موظفند همیشه معادل ۴۰٪ از بدهیهای کوتاه مدت خود داراییهای کوتاه مدت در اختیار داشته باشد.

سپرده های حساب مخصوص نزد بانک ملی ایران موضوع ماده ۱۴ این قانون به منزله دارایی کوتاه مدت محسوب خواهد بود.

[m]آماده ۱۲ - قبول سپرده های پس انداز منحصر به بانک ملی ایران است .

[m]آماده ۱۳ - بانکها باید در مقابل سپرده های اشخاص موجودیهای ذیل را در حساب جاری مخصوص خود نزد بانک ملی ایران در تهران نگاهدارند و بانک ملی ایران مکلف است لااقل یک درصد بهره به این سپرده ها بپردازد.

[bm]الف - بانکهای داخلی حداقل ۱۵ درصد در مقابل سپرده های دیداری و پنج درصد سپرده های مدت دار.

[bm]ب - ماخذ سپرده بانکهای خارجی نسبت به سپرده های نزد بانک ملی ایران ضمن صدور اجازه تاسیس آن بانک تعیین خواهد گردید.

[m]آماده ۱۴ - داراییهای بانکها در داخله ایران هیچ گاه نباید از هشتاد درصد مجموع بدهیهای آنها کمتر باشد.

[m]آماده ۱۵ - بانک ملی ایران می تواند براتها و سفته های بانکها را با نرخ رسمی خود تنزیل مجدد بنماید.

[m]آماده ۱۶ - بانکها موظفند از سیاست اعتباری بانک ملی ایران و مقررات عمومی مربوطه به معاملات بانکی پیروی نموده و تعلیماتی را که از طرف بانک ملی به وسیله هیات نظارت به آنها داده می شود به موقع اجرا گذارند.

فصل چهارم - هیات نظارت بر بانکها

[m]آماده ۱۷ - برای نظارت در جریان اعتبارات کشور و بازرسی سازمان و عملیات بانکها به منظور اجرای این قانون هیاتی به نام هیات نظارت بر بانکها تشکیل می گردد.

[m]آماده ۱۸ - هیات نظارت بر بانکها دارای پنج نفر عضو است بدین قرار:

۱ - دادستان کل .

۲ - معاون وزارت دارایی .

۳ - مدیر کل بانک ملی ایران .

۴ - رئیس اتاق بازرگانی .

۵ - یک نفر نماینده منتخب از طرف بانکهای غیر دولتی که به هیچ یک از آنها بستگی نداشته و ذینفع نباشد.

[m]آماده ۱۹ - مدت عضویت نماینده بانکهای غیر دولتی سه سال .

[tm]تبصره - تا انتخاب مجدد هر یک از اعضا هیات نظارت عضو سابق در سمت خود باقی خواهد ماند.

[m]آماده ۲۰ - هیات نظارت بر بانکها دارای یک رییس و یک نایب رییس و یک

دبیر خواهد بود که از بین اعضا خود برای یک سال انتخاب خواهد کرد.

صورت جلسات به وسیله دبیر تهیه و در دفتر مخصوص به ثبت و به امضای کلیه اعضا حاضر در جلسه خواهد رسید.

[m]آماده ۲۱ - اعضا هیات نظارت بر بانکها باید قبل از شروع به کار سوگند

یاد کنند که اسرار بانکها و مشتریان آنان را به هیچ نحو از انحا فاش نکنند.

(m) ماده ۲۲ - هیات نظارت بر بانکها و دستگاه اداری آن دارای بودجه مستقلی است که از طرف بانک ملی ایران و سایر بانکها بر طبق آیین نامه مخصوصی که از طرف هیات نظارت تنظیم و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید تأمین می گردد.

(m) تبصره - اعضای هیات نظارت بر بانکها به عنوان عضویت در هیات نظارت مقرری ثابت دریافت نخواهند کرد فقط برای حضور در هر جلسه مبلغی به عنوان حق حضور بر طبق آیین نامه فوق اخذ خواهند نمود.

(m) ماده ۲۳ - تصمیم های هیات نظارت بر بانکها به اکثریت سه نفر گرفته می شود برای رسمی بودن جلسه حضور ۴ نفر ضروری است .

(m) ماده ۲۴ - دفتر هیات نظارت بر بانکها در بانک ملی ایران دایر و به قدر کفایت کارمند و حسابدار متخصص و وسایل لازم در اختیار خواهد داشت .

(m) ماده ۲۵ - وظایف و اختیارات هیات نظارت بر بانکها به قرار ذیل است :

(bm) الف - مراقبت در اجرا این قانون و آیین نامه های مربوط به آن .

(bm) ب - تعیین نرخهای بهره و کارمزد معاملات بانکی در کشور.

(bm) ج - وضع مقررات اصولی نسبت به نگهداری حسابها و تنظیم ترازنامه های بانکها.

(bm) د - نظارت در امور بانکها و مراقبت کلی در جریان و طرز اداره بانکها از نظر حفظ منافع عمومی و حقوقی مشتریان آنها.

(bm) ه - دادن اجازه تاسیس بانک جدید با سرمایه های داخلی .

(bm) و - دادن اجازه برای تقلیل سرمایه بانک یا انتشار اوراق وام .

(m) ماده ۲۶ - هر یک از بانکها موظفند برای اجرای مقررات این قانون اطلاعات لازمه را در دسترس هیات نظارت یا نمایندگان منتخب از طرف هیات مزبور قرار دهند.

(m) ماده ۲۷ - هیات نظارت بر بانکها می توانند حسابهای بانکها را مورد رسیدگی قرار دهند برای رسیدگی به حسابها و عملیات بانک هیات نظارت بر بانکها می توانند حسابداران متخصص و یا اشخاص فنی صلاحیتدار دیگری را مأمور کند و پس از دریافت گزارش کتبی و مدلل مأمور مذکور تصمیمات مقتضی در حدود اختیارات خود اتخاذ نماید.

(m) تبصره - در کلیه موارد اقدامات هیات نظارت بر بانکها و مأمورین آن باید با توجه به وضع عمومی بازار و حفظ اسرار حرفه ای صورت گیرد.

(m) ماده ۲۸ - بانکها می توانند از تصمیمات هیات نظارت بر بانکها در موارد ذیل در ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ به هیات وزیران اعتراض به عمل آورند:

(bm) الف - رد تقاضای تاسیس بانک .

(bm) ب - تصمیم هیات نظارت بر بانکها به تعطیل بانک یا شعبه نمایندگی آن .

(bm) ج - تصمیم هیات نظارت بر بانکها به منع قسمتی از عملیات بانکی و معاملات .

اعتراض بانکها به تصمیم هیات نظارت از طرف هیات وزیران به هیات نظارت ارجاع می شود و هیات مزبور دلایل خود را ظرف دو هفته گزارش می دهد و پیوست این گزارش برای بانک معترض ارسال خواهد شد تا بانک مزبور در ظرف ۱۰ روز پس از وصول جواب آن را بدهد. سپس هیات وزیران تصمیم لازم اتخاذ می نماید.

(m) ماده ۲۹ - بانکها با تصویب هیات نظارت می توانند معاملات ارزی با رعایت کلیه مقررات ارزی انجام دهند.

(m) ماده ۳۰ - جلسات هیات نظارت بر بانکها لااقل ماهی یک بار تشکیل می گردد و دعوت به وسیله مدیر کل بانک ملی ایران به عمل خواهد آمد چنانچه هر یک

از اعضا هیات برای امری ضروری تشکیل جلسه فوق العاده ای را لازم بدانند با ذکر دلیل مراتب را به مدیر کل بانک اطلاع می دهند و نامبرده موظف است در ظرف یک هفته از اعضا هیات برای تشکیل جلسه دعوت به عمل آورد.

[م] ماده ۳۱ - کلیه بانکهایی که قبل از تصویب این قانون تاسیس شده اند باید وضع خود را در ظرف شش ماه از تاریخ تصویب با مقررات این قانون تطبیق دهند بانکهایی که سرمایه موجود آنها از حداقل مقرر در ماده ششم این قانون کمتر است مکلفند سرمایه خود را حداکثر در ظرف چهار سال در هشت قسط متساوی شش ماهه که سررسید قسط اول شش ماه بعد از تاریخ تصویب قانون باشد به حد نصاب قانونی رسانند. در صورت تخلف بانک مزبور به دستور هیات نظارت برچیده خواهد شد و تصفیه آن طبق مقررات قانون تجارت با نظارت هیات تصفیه بانکها صورت خواهد گرفت.

فصل پنجم - مقررات متفرقه

[م] ماده ۳۲ - بانکهای خارجی که در تاریخ تصویب این قانون رسماً مشغول کار بانکداری هستند می توانند به کار خود ادامه دهند مشروط بر این که در ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون وضع خود را از نقطه نظر میزان سرمایه و میزان سپرده به بانک ملی ایران با تصمیمی که هیات نظارت بر بانکها نسبت به آنها خواهد گرفت تطبیق دهند و الا مشمول مقررات ماده ۴ این قانون خواهند بود.

[م] ماده ۳۳ - مدیران و صاحبان امضای مجاز بانکها حق ندارند وام یا اعتباری بیش از دو برابر حقوق سالیانه خود از بانکی که در آن کار می کنند دریافت کنند.

[م] ماده ۳۴ - مدیران بانکها قبل از شروع به کار باید در حضور هیات نظارت بر بانکها سوگند یاد کنند که در کلیه اقدامات خود اولاً مصالح کشور ایران ملحوظ و ثانیاً مصالح صاحبان سرمایه و مشتریان را محفوظ و بر طبق قوانین و مقررات رفتار خواهند کرد.

[م] ماده ۳۵ - تصفیه بانک ورشکسته با رعایت سطوح مقررات قانونی با حضور نماینده هیات نظارت بر بانکها صورت خواهد گرفت.

[م] ماده ۳۶ - حسابداری بانک بر اساس حسابداری مترادف بر طبق اصول بانکی انجام و نگهداری می شود. کلیه حسابهای فرعی و اسناد مربوطه طبق اصول معمول بانکها تنظیم و عمل خواهد گردید.

[م] ماده ۳۷ - بانکها باید خلاصه حسابهای خود را لااقل هر شش ماه یک بار بر طبق اصول حسابداری تنظیم و برای اطلاع عموم منتشر سازند و یک نسخه برای هیات نظارت بر بانکها و نسخه دیگر را به بانک ملی ایران بفرستند.

[م] ماده ۳۸ - ترازنامه هر سال باید حداکثر چهار ماه پس از انقضا سال مالی بانک به تصویب مجمع صاحبان سهام رسیده و نسخه ای از آن به هیات نظارت بر بانکها تسلیم گردد.

[م] ماده ۳۹ - بانکهای بیگانه که در ایران شعبه یا نمایندگی دارند باید ترازنامه عملیات خود را در ایران جداگانه تنظیم و به ترتیب مذکور در فوق منتشر سازند.

[م] ماده ۴۰ - عده کارمندان خارجی بانکهای بیگانه در ایران اعم از مدیران و سایر کارمندان نباید از پنج نفر تجاوز کنند و در صورتی که مجموع کارمندان بانک از ۱۰۰ نفر متجاوز باشد عده کارمندان خارجی بانک نباید بیشتر از پنج درصد مجموع کارمندان بانک در ایران باشند.

[م] ماده ۴۱ - در صورتی که داراییهای بانکههای داخلی و خارجی در خارج در موقع توقف یا ورشکستگی کفایت پرداخت بدهیهای خارجی آن را نمایندند داراییهای آن در ایران باید بدو برای واریز بدهیهای بانک در ایران به کار روند.

[م] ماده ۴۲ - سود قابل تقسیمی که به سهام خارجی بانکهها تعلق می گیرد به شرط آن که در برابر آنها به بانک مجاز اریز فروخته باشد تا میزان ده درصد سرمایه خارجی قابل انتقال از کشور است و چنانچه از ۱۰ درصد در سال تجاوز نماید مازاد بر آن را صاحب سهم می تواند ریال دریافت نماید و به این صورت اندوخته در بانک نگاهداری تا چنانچه در سالهای بعد قابل سود قابل تقسیم سهام کمتر از ۱۰ درصد کسری تا ۱۰ درصد مذکور از محل اندوخته فوق انتقال دهد.

[م] ماده ۴۳ - برای مطالبات مشکوک الوصول باید اندوخته کافی از محل سود بانک تامین شود و چنانچه مطالبات مذکور غیر قابل وصول تشخیص شود از اندوخته مربوط باید مستهلک شود.

[م] ماده ۴۴ - برای استهلاک اموال غیر منقول و اثاثیه و تعمیرات و سایر ملزومات بانکهایی که طبق این قانون تشکیل می شوند و همچنین بانکهایی موجود موظفند از تاریخ تاسیس طبق قسمتی از ماده ۴۴ قانون اساسنامه بانک ملی ایران مصوب ۲۲ / ۵ / ۱۳۱۷ به شرح زیر:

اموال غیر منقول باید به بهای خرید یا به بهایی که تمام شده محسوب شوند ولی قبلا باید مبلغی برای استهلاک آنها به طور سالیانه منظور گردیده و میزان سالیانه استهلاک نیز کمتر از ۱۰ درصد بهای اولیه اموال نباشد اثاثیه و تعمیرات و سایر ملزومات باید تماما استهلاک شود عمل نمایند.

[م] ماده ۴۵ - سود ویژه بانکهایی موجود و همچنین بانکهایی که بعدا تاسیس می شود تا میزان شش درصد سرمایه پرداخته شده از مالیات معاف می باشند. [م] ماده ۴۶ - بانکهها موظفند در پایان هر سال در ظرف سی روز گزارشی برای اطلاع از وضع مانده حسابهایی که مدت ده سال راکد مانده و مطالبه نشده و همچنین بدهیهایی که از سررسید آنها ده سال گذشته و مطالبه نشده به هیات نظارت بر بانکهها بفرستند.

[م] ماده ۴۷ - هرگاه بانکی منحل شود مکلف است کلیه مانده ها و امانات مطالبه نشده نظر را با ذکر اسامی صاحبان آنها به بانک ملی ایران واگذار نماید که در حساب مخصوصی نگاهداری تا در صورت مراجعه صاحبان آنها مسترد شود.

[م] ماده ۴۸ - آیین نامه های لازم برای این قانون از طرف هیات نظارت بر بانکهها تهیه و به موقع اجرا گذاشته می شود. چون به موجب قانون تمدید مدت قانون الغا کلیه لوایح مصوب آقای دکتر مصدق ناشیه از اختیارات لوایحی که ظرف مدت معینه در قانون تقدیم و به تصویب کمیسیونهای مشترک برسد تا تصویب نهایی مجلسین قابل اجرا خواهد بود. بنا بر این لایحه قانونی راجع به بانکداری که در تاریخ ۴ / ۴ / ۳۴ به تصویب کمیسیونهای مشترک مجلسین رسیده موقتا قابل اجرا می باشد. رییس مجلس شورای ملی - رضا حکمت رییس مجلس سنا - سید حسن تقی زاده

قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)

قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)

فصل اول - (اهداف و وظایف نظام بانکی در جمهوری اسلامی ایران)

(m) ماده ۱ - اهداف نظام بانکی عبارتند از:

(b) ۱ - استقرار نظام پولی و اعتباری بر مبنای حق و عدل (با ضوابط اسلامی)

به منظور تنظیم گردش صحیح پول و اعتبار در جهت سلامت و رشد اقتصاد کشور.

(b) ۲ - فعالیت در جهت تحقق اهداف و سیاستها و برنامه‌های اقتصادی دولت

جمهوری اسلامی با ابزارهای پولی و اعتباری.

(b) ۳ - ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش تعاون عمومی و قرض الحسنه از طریق جذب

و جلب وجوه آزاد و اندوخته‌ها و پس اندازها و سپرده‌ها و بسیج و تجهیز آنها

در جهت تامین شرایط و امکانات کار و سرمایه‌گذاری به منظور اجرای بند ۲

و ۹ اصل چهل و سوم قانون اساسی.

(b) ۴ - حفظ ارزش پول و ایجاد تعادل در موازنه پرداختها و تسهیل مبادلات

بازرگانی.

(b) ۵ - تسهیل در امور پرداختها و دریافتها و مبادلات و معاملات و سایر

خدماتی که به موجب قانون بر عهده بانک گذاشته می‌شود.

(m) ماده ۲ - وظایف نظام بانکی عبارتند از:

(b) ۱ - انتشار اسکناس و سکه‌های فلزی رایج کشور طبق قانون و مقررات.

(b) ۲ - تنظیم، کنترل و هدایت گردش پول و اعتبار طبق قانون و مقررات.

(b) ۳ - انجام کلیه عملیات بانکی ارضی و ریالی و تعهد یا تضمین

پرداختهای ارزی دولت طبق قانون و مقررات.

(b) ۴ - نظارت بر معاملات طلا و ارز و ورود و صدور پول رایج ایران و ارز و

تنظیم مقررات مربوط به آنها طبق قانون.

(b) ۵ - انجام عملیات مربوط به اوراق و اسناد بهادار طبق قانون و مقررات.

(b) ۶ - اعمال سیاستهای پولی و اعتباری طبق قانون و مقررات.

(b) ۷ - عملیات بانکی مربوط به آن قسمت از برنامه‌های اقتصادی مصوب که از

طریق سیستم پولی و اعتباری باید انجام گیرد.

(b) ۸ - افتتاح انواع حسابهای قرض الحسنه (جاری و پس انداز) و سپرده‌های

سرمایه‌گذاری مدت دار و صدور اسناد مربوط به آنها بر طبق قوانین و مقررات.

(b) ۹ - اعطای وام و اعتبار بدون ربا (بهره) طبق قانون و مقررات.

(b) ۱۰ - اعطای وام و اعتبار و آرایه سایر خدمات بانکی به تعاونیهایی

قانونی جهت تحقق بند ۲ اصل ۴۳ قانون اساسی.

(b) ۱۱ - انجام معاملات طلا و نقره و نگاهداری و اداره ذخایر ارزی و طلای

کشور با رعایت قوانین و مقررات مربوط به آن.

(b) ۱۲ - نگاهداری وجوه ریالی موسسات پولی و مالی بین المللی و یا موسسات

مشابه و یا وابسته به این موسسات طبق قانون و مقررات.

(b) ۱۳ - انعقاد موافقتنامه پرداخت در اجرای قراردادهای پولی و بازرگانی

و ترانزیتی بین دولت و سایر کشورها طبق قانون و مقررات.

[bm] ۱۴ - قبول و نگهداری امانات طلا و نقره و اشیاء گرانبها و اوراق بهادار و اسناد رسمی از اشخاص حقیقی و حقوقی و اجاره صندوق امانات .

[bm] ۱۵ - صدور و تایید و قبول ضمانتنامه ارزی و ریالی جهت مشتریان .

[bm] ۱۶ - انجام خدمات وکالت و وصایت بر طبق قانون و مقررات .

فصل دوم - تجهیز منابع پولی

[m] ماده ۳ - بانکها می توانند، تحت هر یک از عناوین ذیل به قبول سپرده

مبادرت نمایند:

[bm] الف - سپرده های قرض الحسنه :

[rb] ۱ - جاری .

[rb] ۲ - پس انداز .

[bm] ب - سپرده های سرمایه گذاری مدت دار .

[tb] تبصره - سپرده های سرمایه گذاری مدت دار که بانک در بکار گرفتن آنها

وکیل می باشد، در امور مشارکت ، مضاربه ، اجاره به شرط تملیک ، معاملات

اقساطی ، مزارعه ، مساقات ، سرمایه گذاری مستقیم ، معاملات سلف و جعاله مورد

استفاده قرار می گیرد .

[m] ماده ۴ - بانکها مکلف به بازپرداخت اصل سپرده های قرض الحسنه (پس انداز و

جاری) می باشند و می توانند اصل سپرده های سرمایه گذاری مدت دار را تعهد و یا

بیمه نمایند .

[m] ماده ۵ - بانکها حاصل از عملیات مذکور در تبصره ماده ۳ این قانون ، بر

اساس قرارداد منعقد ، متناسب با مدت و مبالغ سپرده های سرمایه گذاری و

رعایت سهم منابع بانک به نسبت مدت و مبلغ در کل وجوه به کار گرفته شده در

این عملیات ، تقسیم خواهد شد .

[m] ماده ۶ - بانکها می توانند، به منظور جذب و تجهیز سپرده ها، با اتخاذ

روشهای تشویقی از امتیازات ذیل به سپرده گذاران اعطا نمایند:

[bm] الف - اعطای جوایز غیر ثابت نقدی یا جنسی برای سپرده های قرض الحسنه .

[bm] ب - تخفیف و یا معافیت سپرده گذاران برای استفاده از تسهیلات اعطایی

بانکی در موارد مذکور در فصل سوم .

فصل سوم - تسهیلات اعطایی بانکی

[m] ماده ۷ - بانکها می توانند، به منظور ایجاد تسهیلات لازم برای گسترش

فعالیت بخشهای مختلف تولیدی و بازرگانی و خدماتی قسمتی از سرمایه و یا

منابع مورد نیاز این بخشها را به صورت مشارکت تامین نمایند .

[m] ماده ۸ - بانکها میتوانند، در امور و یا طرحهای تولیدی و عمرانی

مستقیما به سرمایه گذاری مبادرت نمایند . برنامه آن گونه سرمایه گذاریها

باید در ضمن لایحه بودجه سالانه کل کشور به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد و

نتیجه ارزیابی طرح حاکی از عدم زیان دهی باشد .

[tm] تبصره - بانکها به هیچ وجه حق ندارند در تولید اشیاء تجملی و مصرفی

غیر ضروری سرمایه گذاری نمایند .

[m] ماده ۹ - بانکها می توانند به منظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش امور

بازرگانی در چهار چوب سیاستهای بازرگانی دولت ، منابع مالی لازم را بر اساس

قرارداد مضاربه در اختیار مشتریان با اولویت دادن به تعاونیهایی قانونی

قرار دهند .

[tm] تبصره - بانکها در امر واردات مجاز به مضاربه با بخش خصوصی نمی باشند .

(م) ماده ۱۰ - بانکها می توانند، به منظور ایجاد تسهیلات لازم در گسترش امر مسکن، با هماهنگی وزارت مسکن و شهرسازی، واحدهای مسکونی ارزان قیمت به منظور فروش اقساطی و یا اجاره به شرط تملیک احداث نمایند.

(م) تبصره - تملک زمین یا رعایت قانون اراضی شهری جهت احداث واحدهای مسکونی موضوع ماده ۱۰ توسط بانکها بلامانع است.

(م) ماده ۱۱ - بانکها می توانند، به منظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش امور صنعت و معدن، کشاورزی و خدمات اموال منقول را بنا به درخواست مشتری و تعهد او مبنی بر خرید و مصرف و یا استفاده مستقیم مال و یا اموال مورد درخواست خریداری نموده و با اخذ تامین به صورت اقساطی به مشتری بفروشند.

(م) ماده ۱۲ - بانکها می توانند، به منظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش امور خدماتی، کشاورزی، صنعتی و معدنی، اموال منقول و غیر منقول را بنا به درخواست مشتری و تعهد او مبنی بر انجام اجاره به شرط تملیک و استفاده خود، خریداری و به صورت اجاره به شرط تملیک به مشتری واگذار نمایند.

(م) ماده ۱۳ - بانکها می توانند، به منظور ایجاد تسهیلات لازم جهت تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی به هر یک از عملیات ذیل مبادرت نمایند:

(بم) الف - مواد اولیه و لوازم یدکی مورد نیاز واحدهای تولیدی را بنا به درخواست این واحدها و تعهد آنها مبنی بر خرید و مصرف مواد اولیه و لوازم یدکی مورد درخواست، خریداری و به صورت تسهیله به واحدهای مذکور بفروشند.

(بم) ب - آن قسم از تولیدات این واحدها را که سهل البیع باشد بنا به درخواست آنها پیش خرید نمایند.

(م) ماده ۱۴ - بانکها موظفند جهت تحقق اهداف بندهای ۲ و ۹ اصل ۴۳ قانون اساسی بخشی از منابع خود را از طریق قرض الحسنه به متقاضیان اختصاص دهند. آیین نامه اجرایی این ماده توسط بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیات دولت می رسد.

(م) ماده ۱۵ - کلیه قراردادهایی که در اجرای مواد ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳ و

۱۴ این قانون مبادله می گردد، به موجب قراردادی که بین طرفین منعقد می شود، در حکم اسناد لازم الاجرا و تابع مفاد آیین نامه اجرایی اسناد رسمی است.

(م) ماده ۱۶ - بانکها می توانند، به منظور ایجاد تسهیلات لازم برای گسترش امور تولیدی، بازرگانی و خدماتی مبادرت به جعاله نمایند.

(م) ماده ۱۷ - بانکها می توانند، اراضی مزروعی و یا باغات را که در اختیار و تصرف خود دارند به مزارعه و یا مساقات بدهند.

فصل چهارم - بانک مرکزی ایران و سیاست پولی

(م) ماده ۱۸ - بانک مرکزی ایران که از این پس بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نامیده می شود در مورد شرکتهای دولتی که سهام آن صد درصد متعلق به دولت نیست، فقط می تواند طبق عملیات مجاز در این قانون عمل نماید.

(م) ماده ۱۹ - سیاست اعتباری و تسهیلات اعطایی کوتاه مدت (یک ساله) به پیشنهاد مجمع عمومی بانک مرکزی و تصویب هیات دولت تعیین شده و سیاست اعتباری و تسهیلات اعطایی پنج ساله و درازمدت در ضمن لوایح برنامه های عمرانی پنج ساله و درازمدت کشور جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم می شود.

(م) ماده ۲۰ - بانک مرکزی ایران در حسن اجرای نظام پولی و اعتباری کشور

می تواند با استفاده از ابزار ذیل، طبق آیین نامه ای که به تصویب هیات

وزیران می رسد بر اساس ماده ۱۹ در امور پولی و بانکی دخالت و نظارت کند:

۱[bm] - تعیین حداقل و یا حداکثر نسبت سود بانکها در عملیات مشارکت و مضاربه این نسبتها ممکن است در هر یک از رشته های مختلف و متفاوت باشد.
۲[bm] - تعیین رشته های مختلف سرمایه گذاری و مشارکت در حدود سیاستهای اقتصادی مصوب و تعیین حداقل نرخ سود احتمالی برای انتخابه طرحهای سرمایه گذاری و مشارکت حداقل نرخ سود احتمالی ممکن است در هر یک از رشته های مختلف متفاوت باشد.

۳[bm] - تعیین حداقل و حداکثر نسبت سود بانکها در معاملات اقساطی و اجاره به شرط تملیک در تناسب با قیمت تمام شده مورد معامله . این نسبتها ممکن است در موارد مختلف متفاوت باشد.

۴[bm] - تعیین انواع و میزان حداقل و حداکثر کارمزد خدمات بانکی (مشروط بر این که بیش از هزینه کار انجام شده نباشد) و حق الوکاله بکارگیری سپرده های سرمایه گذاری که توسط بانکها دریافت می شود.

۵[bm] - تعیین نوع ، میزان ، حداقل و حداکثر امتیازات موضوع ماده ۶ و تعیین ضوابط تبلیغات برای بانکها در این موارد.

۶[bm] - تعیین حداقل و حداکثر میزان مشارکت ، مضاربه ، سرمایه گذاری ، اجاره به شرط تملیک ، معاملات اقساطی ، نسبه ، سلف ، مزارعه ، مساقات ، جعاله و قرض الحسنه برای بانکها و یا هر یک از آنها در هر یک از موارد و رشته های مختلف و نیز تعیین حداکثر تسهیلات اعطایی به هر مشتری.

فصل پنجم - متفرقه

۱[م] ماده ۲۱ - بانک مرکزی با هر یک از بانکها و نیز بانکها با یکدیگر مجاز به انجام عملیات بانکی ربوی نمی باشند.

۲[م] ماده ۲۲ - بانکها می توانند ، با اجازه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با موسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکتهای دولتی به عملیات مجاز بانکی مبادرت نمایند.

۳[م] ماده ۲۳ - وجوه دریافتی تحت عنوان کارمزد و حق الوکاله جزو درآمدهای بانکها بوده و قابل تقسیم بین سپرده گماران نمی باشد.

۴[م] ماده ۲۴ - معافیت از سود بازرگانی و یا معافیت های مالیاتی اعطایی طبق قانون به کارخانجات و موسسات تولیدی به بانکهایی که از لحاظ واردات و یا مالکیت جانشین کارخانجات و یا موسسات تولیدی می شوند نیز تعلق می گیرد.

۵[م] ماده ۲۵ - واحدهایی که بانکها در آنها مشارکت و یا سرمایه گذاری نموده باشند تابع قانون تجارت خواهند بود ، مگر این که مشمول قانون دیگری باشند.

۶[م] ماده ۲۶ - پس از تصویب این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو و اختیارات و وظایف مذکور در قانون پولی و بانکی و لایحه قانونی اداره امور بانکها و متمم آن که در این قانون به مراجع ذیصلاح دیگری سپرده شده است از مراجع قبلی سلب می گردد.

۷[م] ماده ۲۷ - وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است آیین نامه اجرایی این قانون را با پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و پس از تصویب هیات دولت که نباید مدت تهیه و تصویب آن از مدت ۴ ماه بیشتر باشد به مرحله اجرا بگذارد.

قانون فوق مشتمل بر بیست و هفت ماده و چهار تبصره در جلسه روز سه شنبه هشتم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۰ / ۶ / ۱۳۶۲ به تایید شورای نگهبان رسیده است .
رئیس مجلس شورای اسلامی - اکبر هاشمی

قانون اصلاح ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا و الحاق دو تبصره به آن

[m] ماده واحده - ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا به شرح ذیل اصلاح و دو تبصره به آن اضافه می شود:

ماده ۱۵ اصلاحی - کلیه مقررات بانکی که در اجرای این قانون صادر شده است به موجب قراردادی که بین طرفین منعقد می شود در حکم اسناد رسمی بوده و در صورتی که در مفاد آن طرفین اختلافی نداشته باشند لازم الاجرا بوده و تابع مفاد آیین نامه اجرایی اسناد رسمی می باشد.

آن دسته از معاملات مربوط به اموال غیر منقول و اموال منقول که طبق قوانین و مقررات موضوعه باید در دفاتر اسناد رسمی انجام شوند کماکان طبق تشریفات مربوط انجام خواهد شد.

تبصره ۱ - چنانچه در هر یک از موارد اعطای تسهیلات بانکی بیش از یک قرارداد بین بانک یا مشتریان خود در دفتر اسناد رسمی تنظیم گردد حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض حق الثبت و نظایر آن نسبت به سند اول محاسبه و دریافت خواهد شد و در مورد قرارداد بعدی تعلق حقوق مزبور منوط به افزایش رقم مندرج در قراردادهای بعدی نسبت به رقم مذکور در قرارداد ماقبل آن است در این صورت حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض ، حق الثبت و نظایر آن به استثنای حق التحزیر باید به نسبت ما به التفاوت دو رقم فوق الذکر محاسبه و دریافت گردد. ملاک تشخیص ارتباط قراردادها اعلام بانک ذیربط می باشد.

تبصره ۲ - در مواردی که وسایل نقلیه موتوری (ساخت کارخانجات داخلی یا وارداتی) معالواسطه بانکها از طریق اعطای تسهیلات بانکی به اشخاص منتقل می گردد بانک انتقال دهنده از لحاظ مقررات مالیات نقل و انتقال در حکم انتقال دهنده دست اول تلقی خواهد شد.

قانون الحاق دو تبصره به ماده (۱۵) اصلاحی قانون عملیات بانکی بدون ربا

[m] ماده واحده - تبصره های زیر بعنوان تبصره های (۱) و (۲) به ماده (۱۵) اصلاحی قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۵ اضافه می شود و تبصره های (۱) و (۲) فعلی به ترتیب به تبصره های (۳) و (۴) تغییر می باید :

[m] تبصره ۱ - کلیه وجوه و تسهیلات اعطایی که بانکها در اجرای این قانون به اشخاص حقیقی و حقوقی پرداخت نموده یا می نمایند و برابر قرارداد تنظیمی مقرر شده باشد که اشخاص مذکور در سررسید معینی وجوه و تسهیلات دریافتی به انضمام سود و خسارت و هزینه های ثبتی و اجرایی ، دادرسی و حق الوکاله را بپردازند ، در صورت عدم پرداخت و اعلام بانک بستانکار قابل مطالبه و وصول است و کلیه مراجع قضایی و دوایر اجرایی ثبت و دفاتر اسناد رسمی مکلفند براساس مفاد اسناد و قراردادهای تنظیمی نسبت به صدور حکم و اجراییه و وصول مطالبات بانک ، طبق مقررات این قانون اقدام نمایند.

[m] تبصره ۲ - اشخاصی که در قالب استفاده از خدمات بانکی از وجوه و منابع مالی بانکها به نحو غیرمجاز بهره مند می شوند مکلفند علاوه بر استرداد وجوه مذکور، خسارت مربوط را به ترتیبی که در قراردادهای تنظیمی مقرر شده باشد پرداخت نمایند.